

”Emme ole samaa perhettä!”

Taiteilijat keskustelivat CNBDI:ssä sarjakuvan tilasta

Harri Römpötti

Angoulèmen festivaalin aikana pidettiin Ranskan kansallisessa sarjakuvakeskuksessa CNBDI:ssä seminaari eurooppalaisesta sarjakuvasta. Siinä pidettiin paljon pitkästyttäviä esitelmää ja kaksi kiintoisaa paneelikeskustelua, joihin osallistui katras tähtitaiteilijoita.

Mukana olivat muun muassa Pierre Christin ja Charles Berberian (kts. Sarjainfo 1/01) Ranskasta, Joost Swarte Hollannista, Posy Simmonds Englannista (kts. tämän numeron haastattelu), Max Espanjasta, Benoît Peeters Belgiasta ja Lorenzo Mattotti Italiasta. Keskustelujen teemat olivat sarjakuvan ”kulttuurinen tila” ja ”eurooppalainen identiteetti”.

Puheiden asenteissa erottuivat josain määrin taiteilijoiden ikä ja kotimaa. Ohessa tarjotaan tärpit. Esimerkiksi Ranskan tilanne poikkesi 60-luvulla monista muista Euroopan maista, joissa innostuttiin amerikkalaisesta undergroundista. Berberian puolestaan työskentelee Christiniin verrattuna lajityyppien ulkopuolella ja nykysarjakuvan niukoilla markkinoilla.

Sarjakuvan kulttuurinen tila

Christin: Aiemmin sarjakuvasta puhuttiin vain lastenkulttuurina, mutta ei sitä Ranskassa mielletty vastakulttuuriksi

Pierre Christin on yksi maailman tunnetuimpia sarjakuvakäsikirjoittajia. Hänen päätyönsä kuuluvat tietoisuusarjakuva Valerian sekä Enki Bilalin kanssa tehdyt poliittiset sarjakuva-albumit Koston veljeskunta ja Metsästysretki.

1960-luvullaakaan, kun minä ja monet muut aloitimme. Etsimme siitä ilmaisun vapautta, koska esimerkiksi kirjallisuus tuntui jähmettyneen ja jazz soi vain pienissä klubeissa.

Sarjakuva tarjosi ralkkaan ilman henkikäyksen. Siinä saattoi käsitellä aiheita, jotka jäivät huomiotta virallisissa tiedotusvälineissä. Sarjakuva myös suunnattiin tavallisille ihmisille. Sarjakuva on alkanut saada virallista hyväksyntää. Se on päässyt kansalliskirjastoon, muttei se vieläkään ole tasoissa korkeakulttuurin, vaikkapa kuvataiteen kanssa.

Swarte: Hollannissa sarjakuva oli kyllä ennen vastakulttuurina, jolla nuoret leikkittelivät. Nyt se alkaa olla taidetta. Nuorilla on taustalla taidekoulu. On yhä hienoa, että sarjakuvassa voi aloittaa, kunhan omistaa pensselin. Leikki ei ole vieläkään loppunut.

Berberian: Minusta on hienoa tehdä Dupuy'n kanssa esimerkiksi mainosjulisteita, vaikka minun ikäpolvelleeni muut

graafiset työt ovat lähinnä keino rahoittaa sarjakuvan tekemistä. Albumilla on pitkä ikä. Niitä luetaan vielä vuosien päästä. Fikä kukaan määräle, kun teemme sarjakuvia.

Tiesin jo 12-vuotiaana, että haluan tehdä sarjakuvia. Monet eurooppalaiset elokuvaohjaajat sanovat samaa ja tekevät sellaisia teoksia kuin haluavat. Se, mikä innoitti nuorena, oli Herge ja Franquinia. Sarjakuvat ovat tietysti halvempia kuin elokuvat ja siksi niitä vapaampia.

Christin (joka on journalismin professori): Ranskassa ihmiset eivät naureskele professorille, joka tekee sarjakuvia. Saksassa minua kummasteltaisiin ja Yhdysvalloissa se ei olisi mahdollista. 30 vuotta sitten opettajat vastustivat sarjakuvaa. Nyt he olisivat onnellisia, jos oppilaat lukisivat edes niitä. Videot ja tietokonepelit ovat ottaneet sarjakuvan paikan monessa mielessä.

En ole varma, kannattaako arvostuksen puutetta valittaa. Lapsilla ja heidän vanhemmillaan voi yhä olla yhteisiä suosikkialbumia, mikä on harvinaista muissa ilmaisulajeissa. Harvat osaavat todella eritellä piirroksia. Kuvittajat ovat vielä tuntemattomampia kuin sarjakuvataiteilijat. Kirjallisuutta pidetään elitistisenä ja siihen verrattuna sarjakuvaa on helppo lähestyä.

Swarte: Mutta jos haluaa elättää itsensä, niin mainoksista saa rahaa ja kirjallisuutta ja kuvataidetta valtio tukee. Siksi virallinen arvostus olisi kiva juttu.

Berberian: Isot kustantamot menevät väärään suuntaan, yrittävät arvailla mitä yleisö haluaa. Ennen parhaat julkaisivat sellaista, mitä kustannustoimittajat halusivat itsekin lukea. Siitä syntyi klassikkomenestyksiä.

Christin: 1970- ja 1980-luvut olivat poliittisen keskustelun, jopa taistelun,

aikaa. Nykyään tärkeät asiat ovat kierompia. Kuinka voi puhua rahan virroista? Siksi sarjakuvankin sisältö on muuttunut. Parasta, mitä voi tehdä, on olla hyväksymättä television formalismia sarjakuvaankin.

Sarjakuvan eurooppalainen identiteetti

Taiteilijat ovat yleensä individualisteja. Niinpä paneelissa vierastettiin yhteistä eurooppalaista – ja kansallistakin – identiteettiä. Kuten Max totesi heti kärkeen: ”Ajattelen ennen kaikkea itseäni, kun suunnittelen tarinoitani.” Keskustelu sivusi samoja aiheita kuin edellisenkin ja välillä aika kitkerissä sävyissä.

Max: Kolmen Peter Pank -albumin jälkeen minulla ei ole ollut vakioahmoa, mikä tekee vaikeaksi pitää lukijat. Useimpia albumejani ei olekaan juuri käännetty. Alku sijoittui Francon kuoleman jälkeiseen aikaan, mutta loput ovat olleet aika introspektiivisiä.

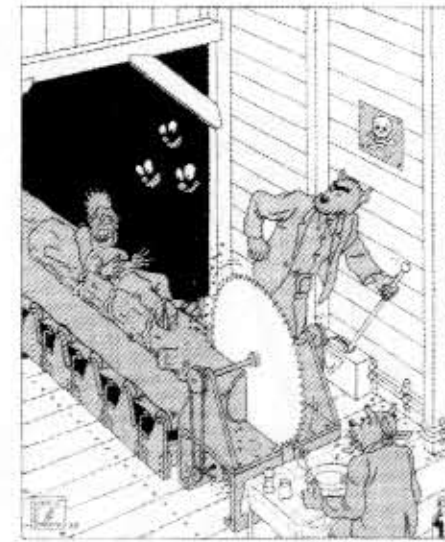
Simmonds: Minä olen piirtänyt Guardian-sanomalehdelle, joten lukijaryhmäni on ollut tarkkaan tiedossa. Olen suunnannut työni heille. Ehkä niissä on ollut jotain tyypillistä brittiläisyyttä siinä mielessä, etteivät ne tunnu avautuvan muille helposti. Gemma Boverly on onneksi käännetty ranskaksi crittään hyvin. Se ei ole minusta englantilainen vaan eurooppalainen albumi.

Mattotti: Alkuaikoina albumini liittyivät eri kaupunkeihin: Milanoon tai Bolognaan. Stigmatassa oli vahva uskonnon ja historian läsnäolo. Italiassa se nähtiin symbolisena, Ranskassa mystisenä tai jopa uskonnollisena, vaikkei minulla ollut tarkoitus tehdä uskonnollista tarinaa.

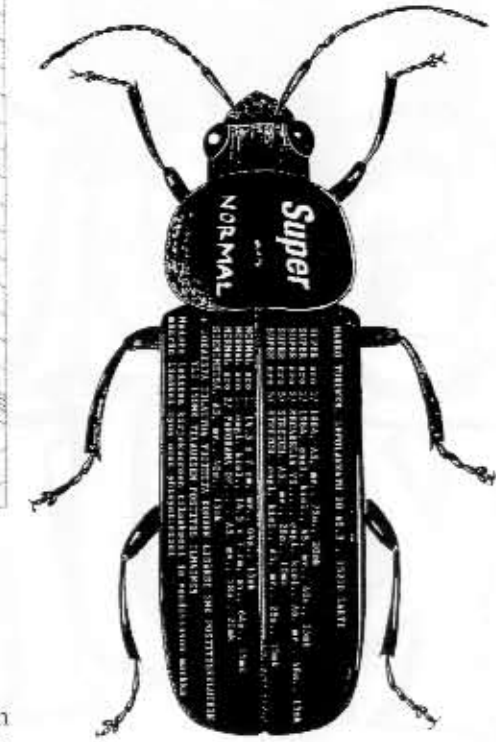
Peeters: Minuun ja Francois Schuiteniin on vaikuttanut etenkin ranskalais-belgialainen perinne. Melkein jokaisessa albumissamme on ollut yksityiskohtia Brysselistä. Se on arkkitehtuuriltaan Euroopan sulatusuuni. Seuraava albumimme julkaistaan ensimmäisenä Japanissa. Siinä emme käytä kulttuurisidonnaisia viittauksia yhtä paljon kuin ennen. Erojakin maiden välillä toki on. Esimerkiksi meidän Albert Speer-viittemme ymmärrettiin Saksassa paremmin kuin muualla. Herge sijoitti tarinansa eri maihin ja niihin etenkin paikallisia hahmoja. Ne olivat kuin hänen lähettiläitään ja antoivat hänelle edun vierailta markkinoilla.

Max: Olen tarkkaillut Ranskan markkinoita. Kaupallisen sarjakuvan tekijät työskentelevät kurinalaisesti ja tietävät, miten hahmon saa toimimaan. Minullekin on suositeltu samaa. Ranskan markkinat ovat isot, mutta eivät kaikille mikään unelma.

Mattotti: Linus-lehdessä Italiassa saat-

Joost Swarte (1947-) tunnetaan selkeän viivan koulukunnan uudistajana. Hänen anarkistisen huumorin sävyttämiä sarjakuviaan on julkaistu englanniksi muun muassa Raw'ssa sekä viime aikoina Measles-lehdessä.

toi tehdä pitkiä tarinoita. Sittemmin Ranska on ollut tärkeä. Jos työnsä saa täällä julkaistuksi, näkyy muuallakin. Esimerkiksi Saksa seuraa herkästi Ranskan mallia. Mutta kaikkiaan tietävät Englannin kehnon tilanteen.

Toisaalta moni on valtava menestys vain kotimaassaan. Tardi käsittelee ranskalaista todellisuutta eikä ole tunnettu Italiassa. Samoin Altan on ollut iso nimi Italiassa, muttei Ranskassa, vaikka häntä onkin julkaistu täällä.

Nykyään en ole kovin kiintynyt sarjakuviin, vaan pikemmin pettynyt. En ole keräilijä enkä Disney-fani. On vaikea löytää sarjakuvia, jotka käsittelevät minua kiinnostavia asioita. Sarjakuvaa on joskus vaikea puolustaa.

Peeters: 60-luvulla Forest ja muut puolustivat koko sarjakuvaa – muotoa ja välinettä. Samaa jatketaan vieläkin. Se olisi järjetöntä vaikkapa kirjallisuudessa. On erilaista sarjakuvaa eri ihmisille samalla lailla kuin kirjallisuutta. Ei kaikkea paskaa tarvitse puolustaa ihan kuin olisimme samaa perhettä.

Simmonds: Parikymmentä vuotta sitten Englannissa tehtiin sarjakuvia lapsille, nyt ei enää heillekään. Vihaan ghettoista puhumista. Minä haluan vain kertoa kuvilla, kokeilla kuvan ja tekstin yhdistelmiä niin hyvin kuin osaan.

Max: Samaa keskustelua käydään Espanjassakin. Luulin, että Ranskassa oltaisiin pitemmänällä. Kaikki tuntuvat lukevan sarjakuvia lapsena, mutta unohtavat sen sitten. Monet nuoret tekijät haluavat olla kuin esikuvansa, vaikka heidän pitäisi rikkoa muotit.

Mattotti: Tein Stigmatata kolme vuotta aina kun muilta töiltä ehdin. Jos tahtoo tarpeeksi kovasti tehdä jotakin, niin keinot kai sittenkin löytyvät lopulta. ■

Pole numero 5: 60 A5-sivua sarjakuvia. Mukana mm. Tammi Musturi, Petri Tolppanen, Jyrki Hoikkinen, Mika Lietzen, Latva-Nikkolan veljekset ja Järvelinin sisarusket.

Pole numero 4: 130 pikkurukokoista sivua värillisiä sarjakuvia. Palkittu Vuoden 2000 pienkustanteena Kemian sarjakuvapaivilla.

Pole numero 5: hinta 25 markkaa
Pole numero 4: hinta 40 markkaa
Molemmat yhteensä: 60 markkaa

Maksa lehdet tilille OP 540804-226780 (Marika Tammela) ja ilmoita yhteystietosi osoitteeseen: POLE, c/o Marika Tammela Husuahontie 12 as 3, 43100 SAARIJÄRVI tai sähköpostitse: tukka@geepap.com

Maxin tarinoiden skaala vaihtelee rankoista punk-revityksistä unenomaisiin, mytologisiin kertomuksiin. Häneltä on suomennettu albumit Peter Pank, Lykantropunk ja Kuin koirat.